

SODBA SODIŠČA PRVE STOPNJE (tretji senat)
z dne 21. aprila 2005*

V zadevi T-28/03,

Holcim (Deutschland) AG, prej Alsen AG, s sedežem v Hamburgu (Nemčija), ki sta jo najprej zastopala F. Wiemer in K. Moosecker ter nato F. Wiemer, P. Niggemann in B. Menkhaus, odvetniki,

tožeča stranka,

proti

Komisiji Evropskih skupnosti, ki jo zastopata R. Lyal in W. Mölls, zastopnika, z naslovom za vročanje v Luxembourg,

tožena stranka,

* Jezik postopka: nemščina.

katere predmet je vračilo stroškov bančne garancije, ki so tožeči stranki nastali zaradi globe, ki ji je bila naložena z Odločbo Komisije 94/815/SE z dne 30. novembra 1994 v postopku po členu 85 Pogodbe ES (Zadeva IV/33.126 in 33.322 – Cement, UL L 343, str. 1) in je bila na podlagi sodbe Sodišča prve stopnje z dne 15. marca 2000 v združenih zadevah Cimenteries CBR in drugi proti Komisiji („Cement“, T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 in T-104/95, Recueil, str. II-491) razglašena za nično,

izreka

SODIŠČE PRVE STOPNJE EVROPSKIH SKUPNOSTI (tretji senat),

v sestavi J. Azizi, predsednik, M. Jaeger in F. Dehousse, sodnika,

sodni tajnik: H. Jung,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 10. junija 2004

izreka naslednjo

Sodbo

Dejansko stanje

- ¹ Tožeča stranka, družba Alsen AG, postala Holcim (Deutschland) AG, s sedežem v Hamburgu (Nemčija), opravlja dejavnost proizvodnje gradbenega materiala. Alsen

AG je nastala z združitvijo Alsen Breitenburg Zement- und Kalkwerke GmbH (v nadaljevanju: Alsen Breitenburg) in Nordcement AG (v nadaljevanju: Nordcement) leta 1997.

- 2 Z Odločbo 94/815/CE z dne 30. novembra 1994 v postopku po členu 85 Pogodbe ES (Zadeva IV/33.126 in 33.322 – Cement, UL L 343, str. 1, v nadaljevanju: odločba Cement) je Komisija družbama Alsen Breitenburg in Nordcement naložila globi 3,841 milijona eurov in 1,85 milijona eurov zaradi kršitve člena 85 Pogodbe ES (postal člen 81 ES).
- 3 Alsen Breitenburg in Nordcement sta zoper to odločbo vložili tožbi za razglasitev ničnosti. Ti tožbi sta bili v register vneseni pod številčkama T-45/95 in T-46/95 ter pozneje združeni s tožbami drugih družb, ki jih je zadevala odločba Cement.
- 4 V skladu z možnostjo, ki jima jo je ponudila Komisija, sta se Alsen Breitenburg in Nordcement odločili, da bosta odprli bančno garancijo, da se tako izogneta takojšnjemu plačilu zadevnih glob. Bančno garancijo za Alsen Breitenburg je od 3. maja 1995 do 2. maja 2000 izdala Berenberg Bank z letno provizijo 0,45 %. Za Nordcement je bančno garancijo od 18. aprila 1995 do 3. maja 2000 izdala Deutsche Bank z letno provizijo 0,375 % in enkratno provizijo za izdajo 15,34 EUR. Skupaj sta tožeči stranki bankam za izdajo bančnih garancij plačali znesek 139.002,21 EUR.
- 5 S sodbo z dne 15. marca 2000 v združenih zadevah Cimenteries CBR in drugi proti Komisiji (t. i. „Cement“, T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do

T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 in T-104/95, Recueil, str. II-491) je Sodišče prve stopnje odločbo Cement v delu, kjer se je nanašala na tožečo stranko, razglasilo za nično, in Komisiji naložilo plačilo stroškov.

- 6 Na podlagi člena 91 Poslovnika Sodišča prve stopnje je tožeča stranka z dopisom z dne 28. septembra 2001 pozvala toženo stranko, naj ji vrne stroške sodnega postopka (še posebej stroške zastopnika v višini 545.000 eurov) in stroške, ki so nastali zaradi izdaje bančnih garancij.

- 7 Z dopisom z dne 24. januarja 2002 je tožena stranka tožeči stranki ponudila vračilo dela stroškov zastopnika (130.000 EUR), vendar je vračilo stroškov bančne garancije zavrnila in se pri tem sklicevala na sodno prakso o stroških v smislu člena 91 Poslovnika.

- 8 Z dopisom z dne 5. aprila 2002 je tožeča stranka znova pozvala toženo stranko, naj ji v celoti povrne stroške zastopnika in stroške bančne garancije. Glede vračila stroškov bančne garancije se je tožeča stranka tokrat sklicevala na člen 288(2) ES in na člen 233 ES ter na med tem časom izdano sodbo Sodišča prve stopnje z dne 10. oktobra 2001 v zadevi Corus UK proti Komisiji, T-171/99, Recueil, str. II-2967.

- 9 Z elektronsko pošto z dne 30. junija 2002 je tožena stranka predlagala plačilo stroškov zastopnika v znesku 200.000 EUR. Znova pa je zavrnila vračilo stroškov bančne garancije z utemeljitvijo, da gre pri možnosti nadomestitve plačila glob z izdajo bančne garancije le za možnost in da ne more odgovarjati za stroške, ki nastanejo zaradi odločitve podjetij, da bodo to možnost izkoristila.

Postopek in predlogi strank

- 10 Tožeča stranka je v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje 31. januarja 2003 vložila obravnavano tožbo.
- 11 10. aprila 2003 je tožena stranka v skladu s členom 114 Poslovnika podala ugovor nedopustnosti, kolikor tožba temelji na členu 233 ES, in vložila odgovor na tožbo.
- 12 Sodišče prve stopnje (tretji senat) je na podlagi poročila sodnika poročevalca sklenilo začeti ustni postopek. Stranke so ustno podale navedbe in odgovarjale na vprašanja Sodišča prve stopnje na javni obravnavi 10. junija 2004.
- 13 Tožeča stranka Sodišču prve stopnje predlaga, naj:
- Komisiji naloži, naj ji izplača vsoto 139.002,21 EUR, skupaj z obrestmi po 5,75-odstotni letni obrestni meri od 15. aprila 2000;
 - Komisiji naloži plačilo stroškov.

14 Tožena stranka Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- zavrže tožbo kot nedopustno, kolikor temelji na členu 233 ES;

- zavrže ali zavrne tožbo v celoti, kolikor ta temelji na členu 288 ES, in sicer:
 - kot nedopustno ali, podredno, kot neutemeljeno, če zadeva stroške bančne garancije, ki so nastali pred 31. januarjem 1998;

 - v preostalem kot neutemeljeno;

- tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

15 V stališčih tožeča stranka Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

- ugotovi dopustnost tožbe, kolikor temelji na členu 233 ES;

- podredno, tožbo, kolikor temelji na členu 233 ES, razlaga kot tožbo zaradi nedejavnosti ali ničnostno tožbo;

- toženi stranki naloži plačilo stroškov.

Dopustnost

Dopustnost tožbe, kolikor temelji na členu 233 ES

Trditve strank

- 16 Tožena stranka uveljavlja, da ima, če tožeča stranka meni, da je podana kršitev člena 233 ES, na razpolago dve pravni sredstvi, in sicer ničnostno tožbo (člen 230 ES) in tožbo zaradi nedejavnosti (člen 232 ES).
- 17 Kakor koli obravnavana tožba, ki se nanaša na naložitev plačila določene vsote, ni niti ničnostna tožba niti tožba zaradi nedelovanja.
- 18 Kot navaja tožena stranka, tožeča stranka, s tem da je sprožila obravnavani postopek, pričakuje izdajo sodbe, s katero bi bil neposredno dosežen rezultat, ki ga po njenem mnenju v smislu izvršitve sodbe Cement dolguje Komisija. Vendar v Pogodbi ES za tako rešitev ni pravnega temelja.
- 19 Sodna praksa Sodišča, ki se nanaša na tako imenovane tožbe „na plačilo“, potrjuje, da ni mogoča nobena druga vrsta tožb, kot sta ti, ki ju določata člena 230 ES in 232 ES.

- 20 Tožeča stranka iz tega sklepa, da predlog, ki temelji na členu 233(1) ES, po katerem naj se ji naloži vračilo stroškov bančne garancije, očitno ni dopusten. Dodaja, da tega predloga ni mogoče razlagati kot tožbo, ki je vložena po členu 230 ES ali po členu 232 ES, ki sicer v tem primeru prav tako ne bi bila dopustna.
- 21 Tožeča stranka najprej navaja, da zahteva povračilo škode, ki jo je utrpela. Prav tako meni, da s tem sklicevanje na člen 233 ES sodi v okvir „odškodninske tožbe“, v katerem v obravnavanem primeru tožena stranka ne razpolaga z manevrskim prostorom. S sklicevanjem na retroaktivni učinek ničnostne tožbe in na sodno prakso Sodišča prve stopnje (posebej na zgoraj v točki 8 navedeno sodbo Corus UK proti Komisiji, točka 50) tožeča stranka meni, da ji je tožena stranka dolžna povrniti stroške bančne garancije, Poleg tega je Sodišče prve stopnje v sodbi Cement ugotovilo, da je stroške bančne garancije treba povrniti.
- 22 Drugič, tožeča stranka uveljavlja, da obsega člen 233(1) ES tudi odškodninski zahtevek, tako da se lahko sklicuje na to določbo.
- 23 Tožeča stranka nasprotuje mnenju tožene stranke, po katerem se lahko zahtevki na podlagi člena 233(1) ES vlagajo samo v okviru ničnostne tožbe ali tožbe zaradi nedelovanja. To mnenje ni podprto niti z besedilom člena 233 ES niti to ne izhajajo iz sodne prakse, ki jo navaja tožena stranka.
- 24 Tožeča stranka dalje trdi, da teza tožene stranke tudi ni združljiva z načelom ekonomičnosti postopka, kajti v tem primeru bi bilo treba ubrati dva tožbena postopka (odškodninsko tožbo v skladu s členom 288 ES in ničnostno tožbo ali tožbo zaradi nedelovanja po členu 233 ES).

- 25 Podredno tožeča stranka predlaga, naj se tožba, kolikor temelji na členu 233(1) ES, razlaga kot ničnostna tožba ali tožba zaradi nedelovanja.
- 26 V zvezi s tem tožeča stranka meni, da z načelom ekonomičnosti postopka ne bi bilo združljivo, če bi bila prisiljena od Komisije ponovno zahtevati vračilo bančnih stroškov, s tem da bi pozneje vložila ničnostno tožbo ali tožbo zaradi nedelovanja, čeprav je tožena stranka že dala dokončno vedeti, da zavrača izplačilo zadevnega zneska. Tožeča stranka na koncu navaja, da bi ničnostno tožbo še lahko vložila, saj tožena stranka še naj ne bi izdala nobene izpodbojne odločbe.

Presoja Sodišča prve stopnje

— Dopustnost tožbe, kolikor temelji na členu 233 ES

- 27 Najprej je treba ugotoviti, da tožeča stranka s tožbo za vračilo stroškov bančne garancije delno in kot samostojen tožbeni razlog opira na člen 233 ES.
- 28 Tako tožeča stranka v tožbi pri pojasnjevanju pravne podlage svojega zahtevka jasno razlikuje med „zahtevkom za vračilo po členu 233 ES“ (naslov II, točka 1(a), tožbe) in „zahtevkom za vračilo po členu 288(1) ES v povezavi s členom 235 ES“ (naslov II, točka 1(b), tožbe).

- 29 Poleg tega tožeča stranka navaja, da je „[v]zporedno z zahtevkom iz člena 233 ES Komisija zavezana k vračilu stroškov bančne garancije tudi po členu 288(2) ES v povezavi s členom 235 ES“ (točka 22 tožbe).
- 30 Na koncu je tožeča stranka na obravnavi navedla, da njena tožba dejansko temelji na dveh različnih in samostojnih pravnih podlagah, namreč na členu 233 ES in na členu 288 ES v povezavi s členom 235 ES.
- 31 V zvezi s tem je treba spomniti, da Pogodba ES določa omejeno število pravnih sredstev, ki jih imajo na razpolago pravni subjekti za uveljavljanje svojih pravic (v tem smislu glej sklep Sodišča z dne 21. oktobra 1982 v zadevi K. proti Nemčiji in Parlamentu, 233/82, Recueil, str. 3637).
- 32 Ker člen 233 ES ne določa nobenega pravnega sredstva, ne more samostojno utemeljiti predloga za povračilo stroškov bančne garancije, kot je bil postavljen v obravnavanem postopku.
- 33 To vsekakor ne pomeni, da je pravni subjekt brez pravnega sredstva, če meni, da ukrepi, ki izhajajo iz sodbe, niso bili sprejeti. Sodišče je v zvezi s tem že odločilo, da se obveznost, ki izhaja iz člena 233 ES, med drugim lahko izpolni s sredstvi, in še posebej v okviru pravnih sredstev, določenih v členih 230 ES in 232 ES (sodba Sodišča z dne 26. aprila 1988 v združenih zadevah Asteris in ostali proti Komisiji, 97/86, 99/86, 193/86 in 215/86, Recueil, str. 2181, točke 24, 32 in 33).

- 34 V zvezi s tem sodišče Skupnosti ni tisto, ki naj se postavi na mesto ustavne oblasti Skupnosti za izvedbo spremembe sistema pravnih sredstev in postopka, kot je urejen v Pogodbi (sodba Sodišča z dne 25. julija 2002 v zadevi Unión de Pequeños Agricultores proti Svetu, C-50/00 P, Recueil, str. I-6677, točka 45, in sodbi Sodišča prve stopnje z dne 27. junija 2000 v združenih zadevah Salamander in ostali proti Parlamentu in Svetu, T-172/98, od T-175/98 do T-177/98, Recueil, str. II-2487, točka 75, ter z dne 15. januarja 2003 v združenih zadevah Philip Morris International in ostali proti Komisiji, T-377/00, T-379/00, T-380/00, T-260/01 in T-272/01, Recueil, str. II-1, točka 124).
- 35 Kot navaja tožeča stranka, dejstvo, da tožena stranka v obravnavanem primeru ne bi razpolagala z manevrskim prostorom ali bi Sodišče prve stopnje v sodbi Cement ugotovilo, da je treba vrniti stroške bančne garancije, ničesar ne spremeni. Enako velja za trditev tožeče stranke, da je člen 233 ES podlaga za „odškodninske zahtevke“ in da se ti zahtevki lahko uveljavljajo poleg na podlagi ničnostne tožbe ali tožbe zaradi nedelovanja tudi na podlagi drugih pravnih sredstev, kot tudi za trditev, da se mora uporabiti načelo ekonomičnosti postopka.
- 36 Končno se v okviru ugovora nedopustnosti prej pojavi le vprašanje, ali člen 233 ES sploh določa pravno sredstvo. Glede na omejeno število pravnih sredstev, določeno v Pogodbi in v navedeni sodni praksi, je treba na to vprašanje odgovoriti nikalno.
- 37 Preventivno je treba navesti, da Sodišče prve stopnje v sodbi Cement, drugače kot to trdi tožeča stranka, ni odločilo, da je treba vrniti stroške bančne garancije. Navedlo je le, sicer v okviru zadev T-50/95 in T-51/95, v katerih tožeča stranka ni bila udeležena, da „se ti predlogi dejansko nanašajo na izvršitev obravnavane sodbe in da mora Komisija v skladu s členom 176 Pogodbe ES (postal člen 233 ES) izvršiti ukrepe, ki izhajajo iz sodbe“ (sodba Cement, točka 5118). Iz te točke izhaja, da Sodišče prve stopnje ni presodilo, da je Komisija v skladu s členom 233 ES zavezana

k vračilu stroškov bančne garancije. Sodišče prve stopnje se je sklicevalo le na to, da mora Komisija sprejeti ukrepe, ki izhajajo iz sodbe. Treba je spomniti, da ni naloga Sodišča prve stopnje, da namesto Komisije določi ukrepe, ki bi jih ta morala sprejeti v okviru člena 233 ES (sodba Sodišča prve stopnje z dne 8. oktobra 1992 v zadevi Meskens proti Parlamentu, T-84/91, Recueil, str. II-2335, točki 78 in 79).

38 Prav tako je treba navesti, da obravnava zadeva ni primerljiva z zgoraj v točki 8 navedeno sodbo Corus UK proti Komisiji. V tej sodbi je Sodišče prve stopnje (v točki 39) navedlo, da člen 34 PJ (ki v Pogodbi ESPJ ustreza členu 233 ES), če uveljavljana škoda temelji na odločbi Komisije, ki jo je sodnik Skupnosti razglasil za nično, določa posebno pravno sredstvo, ki se razlikuje od splošne ureditve odgovornosti Skupnosti v členu 40 PJ (ki v Pogodbi ESPJ ustreza členu 288 ES).

39 Vendar ima člen 233 ES, na katerega se sklicuje v obravnavani zadevi, drugačno besedilo kot člen 34 PJ. V skladu s členom 34 PJ je morala Komisija ne le sprejeti ustrezne ukrepe za zagotovitev primerne popravila škode, ki je nastala neposredno na podlagi odločbe ali priporočila, ki je bilo razglašeno za nično, ampak je njeno nedelovanje dovoljevala tudi vložitev tožbe pri Sodišču Evropskih skupnosti. Zaradi tega se odločitve Sodišča prve stopnje v zgoraj v točki 8 navedeni sodbi Corus UK proti Komisiji ne da prenesti na obravnavani primer.

40 Na podlagi vseh te razlogov se tožba, kolikor temelji na členu 233 ES, zavrže kot nedopustna.

— Predlog tožeče stranke, po katerem naj se tožbo razlaga kot tožbo zaradi nedelovanja ali ničnostno tožbo

41 Najprej je treba spomniti, da tožeča stranka na začetku tožbe navaja, da je bila obravnavana tožba vložena zaradi „odškodnine“. Dalje je v predlogu, ki je vsebovan v tožbi, navedeno, „da je treba Komisiji naložiti, naj tožeči stranki izplača vsoto 139.002,21 EUR, skupaj z obrestmi po 5,75-odstotni letni obrestni meri od 15. aprila 2000 do popolnega poplačila“. Iz tega izhaja, da je namen obravnavanega pravnega spora nedvomno prejetje odškodnine in ne razglasitev ničnosti pravnega akta niti ugotovitev nedelovanja tožene stranke.

42 Člen 21(1) Statuta Sodišča, ki se v skladu s členom 53(1) uporablja tudi za postopek Sodišča prve stopnje, določa, da „[se] zadeva predloži Sodišču s tožbo, naslovljeno na sodnega tajnika“, in da „[mora] tožba vsebovati ime in stalni naslov tožnika ter zaposlitev podpisanega, ime stranke ali strank, proti katerim je tožba vložena, predmet spora, zahtevke in kratek povzetek tožbenih razlogov“.

43 Prav tako člen 44(1)(c) Poslovnika določa, da tožba iz člena 21 Statuta Sodišča obsega predmet spora in kratek povzetek tožbenih razlogov.

44 V skladu z ustaljeno sodno prakso morajo biti ti podatki tako določni in natančni, da omogočajo toženi stranki, da pripravi svojo obrambo, in Sodišču, da sprejme odločitev o tožbi, po potrebi tudi brez dodatnih podatkov. Zaradi zagotovitve pravne varnosti in dobrega vodenja sodnih postopkov se za dopustnost tožbe zahteva, da

bistveni dejanski in pravni elementi, vsaj strnjeno, a dosledno in razumljivo izhajajo iz besedila same tožbe. (sodba Sodišča prve stopnje z dne 14. maja 1998 v zadevi Enso Española proti Komisiji, T-348/94, Recueil, str. II-1875, točka 143).

- 45 Poleg tega v skladu z ustaljeno sodno prakso iz člena 44(1) v povezavi s členom 28(2) Poslovnika izhajajo, da mora biti v tožbi določen predmet spora. Predlog, ki se prvič pojavi v odgovoru na tožbo, spreminja prvotni predmet tožbe in se zaradi tega šteje kot nov predlog ter se posledično zavrže kot nedopusten (glej sodbo Sodišča prve stopnje z dne 11. januarja 2002 v zadevi Biret in Cie proti Svetu, T-210/00, Recueil, str. II-47, točka 49 in navedena sodna praksa). Ustrezno velja, če je bil prvotni predmet spremenjen v okviru stališča k ugovoru nedopustnosti.
- 46 Na podlagi teh stališč in tega, da je edini predmet tožbe prejetje „odškodnine“, se predlog tožeče stranke, naj se tožba, kolikor temelji na členu 233 ES, razlaga kot ničnostna tožba ali tožba zaradi nedelovanja, zavrže kot nedopusten.

Zastaranje zahtevka na podlagi odškodninske tožbe, ki temelji na členu 235 ES v povezavi s členom 288(2) ES

Trditve strank

- 47 Tožena stranka dopustnosti tožbe ugovarja tudi v delu, kjer ta za del stroškov bančne garancije, ki so nastali tožeči stranki, temelji na členu 235 ES, v povezavi s členom 288(2) ES.

- 48 Tožena stranka meni, da v skladu s členom 46 Statuta Sodišča uveljavljani zahtevek zastara, zato tožba ni dopustna, če se nanaša na stroške bančne garancije, ki so nastali pred 31. januarjem 1998.
- 49 V obravnavanem primeru je bil akt, ki je po mnenju tožeče stranke povzročil obveznost povračila škode, namreč sodba Cement, izdan 30. novembra 1994 in tožeči stranki vročen 3. februarja 1995. Bančni garanciji sta bili izdani 18. in 21. aprila 1995 ter nato preneseni na Komisijo. Začetek garancijskega obdobja je enak koncu plačilnega roka, to je 3. maj 1995. Ker so bili pogoji obveznosti povračila škode, če je takrat obstajala, po tem datumu izpolnjeni, je zastaralni rok začel teči 3. maja 1995.
- 50 Tožena stranka navaja, da škoda v obravnavanem primeru ni bila povzročena naenkrat, ampak da je nastajala neprekinjeno do izteka bančnih garancij. V takšnem primeru obsega zastaranje v skladu s členom 46 Statuta Sodišča obdobje več kot petih letih pred nastopom dejanja prekinitve, brez vpliva na pozneje nastale zahtevke.
- 51 V obravnavanem primeru tožena stranka navaja, da jo je tožeča stranka v dopisu z dne 5. aprila 2002 sicer pozvala, naj ji vrne stroške bančne garancije na podlagi člena 288(2) ES, vendar ni, kot je to treba v skladu s členom 46(3) Statuta Sodišča, nato v roku iz člena 230 ES vložila tožbe.
- 52 Tožena stranka iz tega sklepa, da je bilo zastaranje prekinjeno šele z vložitvijo tožbe 31. januarja 2003 in da so zahtevki, ki so nastali pred 31. januarjem 1998, kolikor se nanašajo na stroške bančne garancije, zastarali.

- 53 Tožeča stranka temu nasprotno meni, da je zastaranje zahtevka za povračilo stroškov bančne garancije pričelo teči šele z razglasitvijo sodbe Cement. S sklicevanjem posebej na sodbo Sodišča z dne 27. januarja 1982 v združenih zadevah Birra Wührer in drugi proti Svetu in Komisiji (256/80, 257/80, 265/80, 267/80 in 5/81, Recueil, str. 85, točke od 10 do 12) opozarja, da so bili pogoji, od katerih je odvisna obveznost vračila, izpolnjeni šele z razglasitvijo sodbe.
- 54 Kot pravi tožeča stranka, odločilni element zahtevka za vračilo v obravnavanem primeru ni le nezakonnost odločbe o globi, ampak tudi sodna razglasitev njene ničnosti, kajti toliko časa, kot bi veljala odločba, bi obstajala pravna podlaga za odprtje bančnih garancij. Ker tožba za razglasitev ničnosti zoper odločbo o globi nima odložilnega učinka, obstaja v izreku odločbe Cement naložena obveznost med trajanjem sodnega postopka naprej.
- 55 Drugačno stališče ne bi bilo združljivo z načelom ekonomičnosti postopka, saj bi pomenilo, da je treba hkrati z ničnostno tožbo zoper odločbo o globi vložiti tudi odškodninsko tožbo za vračilo stroškov bančne garancije. Zaradi preprečitve različnih sodb glede nezakonnosti odločbe o globi bi lahko Sodišče prve stopnje o odškodninski tožbi odločalo šele po izdaji sodbe v postopku ničnostne tožbe, postopek odškodninske tožbe pa bi moral biti do takrat prekinjen.
- 56 Poleg tega tožeča stranka navaja, da je obseg škode določen glede na čas trajanja sodnega postopka za razglasitev ničnosti. V konkretnem primeru tako ni postopno nastale škode.

- 57 Nazadnje meni, da bi stališče tožene stranke pripeljalo do zaključka, da zastaranje zahtevka za vračilo stroškov bančne garancije teče naprej, dokler traja postopek za razglasitev ničnosti. Na ta način bi se lahko tožena stranka izognila odškodninskemu zahtevkom, s tem da bi z vložitvijo pritožbe toliko časa, kolikor bi bilo mogoče, zavlačevala pravomočnost sodbe o razglasitvi ničnosti.
- 58 Tožeča stranka iz tega sklepa, da je zastaranje pričelo teči marca 2000 in je bilo prekinjeno z vložitvijo tožbe 31. januarja 2003, to je pred potekom zastaralnega roka v skladu s členom 46 Statuta Sodišča.

Presoja sodišča prve stopnje

- 59 V skladu s sodno prakso rok za zastaranje zahtevka iz nepogodbene odgovornosti Skupnosti ne začne teči, dokler niso izpolnjeni vsi pogoji, od katerih je odvisna obveznost povračila (sodba Sodišča z dne 11. januarja 2002 v zadevi Biret International proti Svetu, T-174/00, Recueil, str. II-17, točka 38).
- 60 V obravnavanem primeru naj bi škoda, ki jo uveljavlja tožeča stranka, nastala pri odprtju bančne garancije. Prilogi 2 in 3 tožbe kažeta, da je bančno garancijo za družbo Alsen Breitenburg od 3. maja 1995 do 2. maja 2000 izdala Berenberg Bank, za družbo Nordcement pa od 18. aprila 1995 do 3. maja 2000 Deutsche Bank. Obe banki sta od takrat dalje obračunali stroške, in sicer letno provizijo, izraženo v odstotku zagotovljenih zneskov (0,45 % Berenberg Bank in 0,375 % Deutsche Bank).

- 61 V teh okoliščinah so bili zneski, ki so bili dolgovani bankama, sorazmerni s številom dni, za katere so bile izdane bančne garancije. Tak izračun bančnih stroškov je razviden iz priloge 2 k tožbi, po katerem je Berenberg Bank izračunala bančne stroške po številu pretečenih dni. Tožeča stranka je na ustni obravnavi potrdila, da so stroški bančne garancije sproti dnevno naraščali.
- 62 Poleg tega je treba navesti, da so že nastali stroški morali biti plačani bankama neodvisno od končne usode ničnostne tožbe.
- 63 Ker je tožeča stranka menila, da odločba Cement ni zakonita (kar potrjuje vložitev ničnostne tožbe), je bila v položaju, v katerem uveljavlja nepogodbeno odgovornost od izdaje bančnih garancij. V zvezi s tem bi bila lahko uveljavljala sicer prihodnjo, vendar gotovo in določljivo škodo (namreč zapadle stroške bančnih garancij), saj je bila ta škoda predvidljiva z zadostno gotovostjo (v zvezi z možnostjo uveljavljanja prihodnje škode glej med drugimi sodbo Sodišča z dne 2. junija 1976 v združenih zadevah Kampfmeier in drugi proti Svetu in Komisiji, od 56/74 do 60/74, Recueil, str. 711, točka 6, ter sodbo Sodišča prve stopnje z dne 8. junija 2000 v združenih zadevah Camar in Tico proti Komisiji in Svetu, T-79/96, T-260/97 in T-117/98, Recueil, str. II-2193, točki 192 in 207).
- 64 V nasprotju z mnenjem tožeče stranke razglasitev ničnosti odločbe Cement ni bila pogoj za pričetek zastaranja ničnostne tožbe. Kot je Sodišče prve stopnje že ugotovilo, okoliščina, da je tožeča stranka verjela, da še ne razpolaga z vsemi elementi, ki bi ji dovoljevali, da v okviru sodnega postopka pravno zadostno dokaže odgovornost Skupnosti, ne more ustaviti zastaranja. Drugače bi lahko prišlo do enačenja procesnih pogojev v zvezi s pričetkom zastaranja in ugotovitvijo, da obstajajo pogoji za odgovornost, o čemer lahko končno odloči le sodnik, ki je

poklican za dokončno pravno vrednotenje pravnega spora v zadevi (sklep Sodišča prve stopnje z dne 17. januarja 2001 v zadevi Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi proti Komisiji, T-124/99, Recueil, str. II-53, točka 24).

- 65 V obravnavanem primeru je morebitna kršitev prava Skupnosti obstajala od sprejetja odločbe Cement. V času, v katerem je tožeča stranka to odločbo prejela, se je z njo uradno seznanila v dejanskem in pravnem smislu. Prav tako je odločba Cement začela v tem času učinkovati na tožečo stranko. Od takrat naprej je imela tožeča stranka posledično možnost očitati kršitev prava Skupnosti.
- 66 Drugačen pristop bi med drugim pomenil vprašljivost samostojnosti odškodninske tožbe v primerjavi z ostalimi pravnimi sredstvi, posebej ničnostno tožbo (glej v zvezi s samostojnostjo odškodninske tožbe sodbo Sodišča z dne 10. aprila 2002 v zadevi Lamberts proti Médiateur, T-209/00, Recueil, str. II-2203, točka 58 in navedena sodna praksa).
- 67 Trditve tožeče stranke v zvezi z načelom ekonomičnosti postopka v tem smislu niso učinkovite. Dejansko, tudi če to načelo dovoljuje, da subjektu ni treba ponovno vložiti tožbe, če nova odločba nadomesti izpodbijano (sodba Sodišča prve stopnje z dne 10. oktobra 2001 v zadevi British American Tobacco International (Investments) proti Komisiji, T-111/00, Recueil, str. II-2997, točka 22), pa ne dovoljuje, da se pojavi dvom v pravila o zastaranju odškodninske tožbe. To bi sicer bil primer, v katerem bi se sprejelo stališče tožeče stranke.
- 68 Na podlagi vsega navedenega je treba ugotoviti, da je tukaj zastaranje zahtevka iz nepogodbene odgovornosti pričelo teči od odprtja bančnih garancij s strani zadevnih podjetij, namreč s 3. majem 1995 za Alsen Breitenburg in z 18. aprilom 1995 za Nordcement.

- 69 Upoštevati je treba tudi, da škoda, ki jo tožeča stranka uveljavlja v obravnavanem primeru, ni enkratna, ampak je nastajala neprekinjeno. Kajti kot je že bilo prikazano, so se stroški obračunavali sorazmerno s številom dni, za katero so veljale bančne garancije. To stališče je sicer na obravnavi potrdila tudi tožeča stranka. Tako se je škoda razvijala iz dneva v dan in je nastajala postopoma.
- 70 V tem primeru zajema zastaranje v skladu s členom 46 Statuta Sodišča čas več kot pet let pred dejanjem prekinitve, brez vpliva na pozneje nastale pravice (sodba Sodišča prve stopnje z dne 16. aprila 1997 v zadevi Hartmann proti Svetu in Komisiji, T-20/94, Recueil, str. II-595, točka 132, in zgoraj v točki 59 navedena sodba Biret International proti Svetu, točka 41, ter sklep Sodišča prve stopnje z dne 19. septembra 2001 v zadevi Jestädt proti Svetu in Komisiji, T-332/99, Recueil, str. II-2561, točki 44 in 45).
- 71 V zvezi s tem je v skladu s členom 46 Statuta Sodišča zastaranje prekinjeno z vložitvijo tožbe pri Sodišču ali tako, da oškodovanec pred tem svoj zahtevek uveljavlja zoper pristojno institucijo. V zadnjem primeru mora biti tožba vložena v dvomesečnem roku, ki ga določa člen 230 ES, pri čemer se po potrebi uporablja člen 232(2) ES.
- 72 V obravnavanem primeru je tožeča stranka prvič z dopisom z dne 28. septembra 2001 na podlagi člena 91 Poslovnika toženo stranko pozvala, naj ji vrne stroške, ki so ji nastali z izdajo bančnih garancij. Svojo zahtevo je ponovila z dopisom z dne 5. aprila 2002, pri čemer pa se je sklicevala na člen 288(2) ES.
- 73 Vendar glede teh dveh zahtev tožeča stranka tožbe ni vložila v roku, ki ga določa člen 230 ES, kot to zahteva člen 46 stavek 3 Statuta Sodišča. Zadevna dopisa tako ne pomenita dejanj prekinitve zastaranja v smislu člena 46 Statuta Sodišča.

- 74 Na podlagi vseh naštetih razlogov je treba obravnavano tožbo, ki je bila vložena 31. januarja 2004, v delu, kjer se nanaša na stroške bančne garancije, ki so tožeči stranki nastali pet let pred tem datumom, to pomeni pred 31. januarjem 1998, zavreči kot nedopustno.

Utemeljenost

- 75 Ker se tožba, kolikor temelji na členu 233 ES, zavreči kot nedopustna, se preverjanje utemeljenosti s strani Sodišča prve stopnje omeji na trditve tožeče stranke po členih 288(2) ES in 235 ES. Poleg tega, ker se odškodninska tožba prav tako zavreči kot nedopustna glede stroškov bančne garancije, ki so nastali pred 31. januarjem 1998, se preverjanje utemeljenosti nanaša samo na stroške, ki so nastali po tem datumu.

Trditve strank

- 76 Tožeča stranka glede nezakonnosti odločbe Cement, ki jo je Sodišče prve stopnje razglasilo za nično, navaja, da ta odločba vsebuje napako pri določitvi odgovornosti Skupnosti. Odločba je bila delno razglašena za nično, ker tožena stranka ni mogla dokazati niti kršitve člena 85 Pogodbe ES niti udeležbe pri ravnanjih, ki omejujejo konkurenco. Tožeča stranka meni, da je v tem primeru Komisija storila resno napako.
- 77 Po mnenju tožeče stranke tožena stranka ob izdaji odločbe Cement ni imela pooblastila za odločanje po prostem preudarku. V skladu s sodbo Sodišča z dne 10. julija 2003 v zadevi Komisija proti Fresh Marine, C-472/00 P, Recueil, str. I-7541,

meni, da je že preprosta kršitev prava Skupnosti dovolj, da se ugotovi obstoj „dovolj kvalificirane kršitve“. V sodbi Cement je bilo ugotovljeno, da Komisija v konkretnem primeru ne bi smela naložiti plačila globe; pooblastilo za odločanje po prostem preudarku ji je bilo tako popolnoma odvzeto. Obravnavana zadeva se poleg tega loči od zadeve, v kateri je bila izdana zgoraj v točki 8 navedena sodba Corus UK proti Komisiji, v kateri je šlo za vprašanje, ali je Komisija napravila napako pri izvajanju svojega pooblastila za odločanje po prostem preudarku pri določitvi višine globe. Tožeča stranka na podlagi tega sklepa, da v obravnavanem primeru nezakonitost odločbe o globi zadostuje za nastanek odgovornosti Skupnosti.

- 78 Pod temi pogoji bi bila določitev zapletenega značaja zadeve brez pomena. V vsakem primeru je treba preveriti poseben položaj tožeče stranke. Ker v konkretnem primeru po mnenju Sodišča prve stopnje niso bili predloženi zadostni dokazi, se položaj, ki zadeva tožečo stranko, ne more opredeliti kot zapleten. V vsakem primeru pa je podana resna kršitev dolžnosti skrbnosti Komisije.
- 79 Na koncu tožeča stranka navaja, da pomanjkanje pripravljenosti sodelovanja ostalih zadevnih podjetij v upravnem postopku v nobenem primeru ne more biti njej v škodo. Sicer pa bi morali biti stroški bančne garancije povrnjeni po načelu lojalnosti.
- 80 Glede vzročne zveze tožeča stranka trdi, da ji je odločba Cement povzročila neposredno škodo, namreč stroške bančne garancije. Kajti škoda ne temelji na njeni svobodni odločitvi in bi pri zavrnilni sodbi utrpela škodo ali kot posledico plačanih obresti ali na podlagi naloženih stroškov bančne garancije. Poleg tega naj bi izdaja bančne garancije, če bi imela drugačne pravne posledice kot takojšnje plačilo globe, ne bila edina resna alternativa za podjetja.

- 81 Glede škode je tožeča stranka kot prilogo k tožbi predložila dva bančna izpiska o skupnem znesku 139.002,21 EUR. Poleg tega je zahtevala, naj se Komisiji naloži plačilo zamudnih obresti (v višini 5,75 %) od preteka enega meseca po razglasitvi sodbe Cement, to pomeni od 15. aprila 2000.
- 82 Po mnenju tožene stranke si tožeča stranka narobe razlaga zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Fresh Marine, točka 77. Sodišče je v okviru te sodbe le določilo, da „lahko“ preprosta kršitev prava Skupnosti zadošča za ugotovitev obstoja zadosti kvalificirane kršitve. Odločilni sta očitnost in resnost storjene napake, pri čemer se, po mnenju tožene stranke, upoštevajo vsi dejavniki, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti resnost napake, ki jo je storila Komisija.
- 83 Primer, ki je bil podlaga za sodbo Cement, je bil zelo zapleten. Kršitev je bila zelo razvejana, v zadevo je bil vpleten velik del evropske industrije ter neobičajno veliko število udeležencev in s tem naslovnikov odločbe. Poleg tega je bilo omejevalno ravnanje v tajnosti in nobeno od podjetij med preiskavo ni sodelovalo s Komisijo čez obseg, ki je določen v predpisih o pooblastilih Komisije za izvajanje pregledov.
- 84 Glede vzročne zveze tožena stranka meni, da v nasprotju s plačilom globe bančna garancija ni obveznost. Sklepa, da posledično v smislu sodne prakse neposredna vzročna zveza med eventualno napako Komisije in zatrjevano škodo ne obstaja.
- 85 Glede škode tožeča stranka ugotavlja, da v delu, v katerem se ta nanaša na zahtevane obresti, 12. aprila 2000 (ki ga tožeča stranka navaja kot dan, od katerega naprej je treba plačati zamudne obresti) ni bila obveščena niti o zahtevkih tožeče stranke niti

o višini teh. V zvezi z dopisom tožeče stranke z dne 5. aprila 2002, mu ni sledila nobena tožba v roku, ki je naveden v členu 46(2) Statuta Sodišča. Tožena stranka meni, da je posledično zahtevek za plačilo zamudnih obresti v vsakem primeru upošteven po tem, ko je bila tožba vložena, to pomeni po 31. januarju 2003. Nazadnje tožena stranka glede zahtevane obrestne mere trdi, da je 31. januarja 2003 Evropska centralna banka za bistvene posle refinanciranja to določila na 2,75 %. Povišanje za 2 odstotni točki, določeno v zgoraj v točki 8 navedeni sodbi Corus UK proti Komisiji, pomeni obrestno mero 4,75 % in ne 5,75 %, kot zahteva tožeča stranka.

Presoja sodišča prve stopnje

- ⁸⁶ Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je nepogodbena odgovornost Skupnosti v smislu člena 288(2) ES odvisna od tega, ali je izpoljenih več pogojev, in sicer nezakonitost ravnanja, ki se očita institucijam, obstoj škode ter obstoj vzročne zveze med očitanim ravnanjem in uveljavljano škodo (sodba Sodišča z dne 29. septembra 1982 v zadevi Oleifici Mediterranee proti EGS, 26/81, Recueil, str. 3057, točka 16, in sodba Sodišča prve stopnje z dne 16. oktobra 1996 v zadevi Efisol proti Komisiji, T-336/94, Recueil, str. II-1343, točka 30).

Pogoj nezakonitosti očitane ravnanja

- ⁸⁷ Glede pogoja nezakonitosti očitane ravnanja sodna praksa zahteva dokaz dovolj resne kršitve prava, ki posamezniku podeljuje pravice. Sistem na področju nepogodbene odgovornosti Skupnosti, ki ga je razvilo Sodišče, med drugim upošteva zapletenost dejanskih stanj, ki so predmet urejanja, težave pri uporabi ali razlagi predpisov, in še posebej okvir proste presoje, znotraj katerega se giblje avtor zadevnega pravnega akta. Odločilno merilo za presojo vprašanja, ali je lahko neka kršitev opredeljena kot dovolj resna, je v tem, ali je zadevna institucija Skupnosti

očitno in v veliki meri prekoračila meje okvira svoje proste presoje. Če ta institucija razpolaga le z bistveno zmanjšano prosto presojo ali z njo sploh ne razpolaga, lahko gola kršitev prava Skupnosti zadošča, da se predvideva dovolj resna kršitev (sodbi Sodišča z dne 4. julija 2000 v zadevi Bergaderm in Goupil proti Komisiji, C-352/98 P, Recueil, str. I-5291, točka 40 in točke od 42 do 44, in z dne 10. decembra 2002 v zadevi Komisiji proti Camar in Tico, C-312/00 P, Recueil, str. I-11355, točke od 52 do 55, ter zgoraj v točki 77 navedena sodba Komisija proti Fresh Marine, točke od 24 do 26).

— Dejanska in pravna podlaga odločbe Cement

⁸⁸ Najprej je treba spomniti, da je bilo v členu 1 odločbe Cement ugotovljeno, da naj bi določene zveze, združenja in podjetja (vključno s tožečo stranko) kršile člen 85(1) Pogodbe ES, s tem da so sklenile dogovor (tako imenovani „sporazum Cembureau“, z imenom Evropska cementna zveza), katerega predmet je bilo spoštovanje domačih trgov in urejanje prevoza cementa iz ene države v drugo. Sporazum Cembureau naj bi spoštovali neposredni in posredni člani. Podjetja, iz koncentracije katerih je nastala tožeča stranka, naj bi spadala v drugo skupino (glej med drugim sodbo Cement, točka 1440). V tem smislu in v zvezi z neposrednimi člani sporazuma Cembureau se člen 1 odločbe Cement nanaša na podjetja (med njimi tudi na tožečo stranko), ki so izrecno prikazala svoj pristop k sporazumu Cembureau, s tem da so sodelovala pri ukrepu za njegovo izvedbo (točka 4076 sodbe Cement).

⁸⁹ V zvezi s tem je bilo v členu 5 odločbe Cement ugotovljeno, da naj bi določene zveze, združenja in podjetja (vključno s tožečo stranko) kršile člen 85(1) Pogodbe ES, s tem da so se v okviru European Cement Export Committee (v nadaljevanju: ECEC) udeležile usklajevalnih ravnanj za preprečitev vstopa konkurentov na zadevne nacionalne trge Skupnosti.

- 90 Zaradi tega sta bili v členu 9 odločbe Cement družbama Alsen Breitenburg in Nordcement (iz koncentracije katerih je nastala tožeča stranka) naloženi globi 3,841 milijona evrov in 1,85 milijona evrov.
- 91 Sodišče prve stopnje je vendarle ugotovilo, da dokazi, ki so bili predloženi odločbi Cement, tudi kot celota ne dokazujejo, da naj bi člani ECEC v okviru svojega sodelovanja znotraj tega odbora za izvoz na podlagi usmerjanja svojih proizvodnih presežkov povzročili krepitev pravila spoštovanja domačih trgov (sodba Cement, točka 3849).
- 92 Ker so bile dejavnosti v okviru ECEC v členu 5 odločbe Cement opredeljene kot kršitev člena 85(1) Pogodbe ES, ker naj bi povzročile preprečitev vstopa konkurentov na zadevne nacionalne trge Skupnosti, se je Sodišče prve stopnje odločilo člen 5 odločbe Cement razglasiti za ničen (točka 3850 obrazložitve in točki 16 in 17 izreka sodbe Cement).
- 93 Ker ni bilo razvidno, da se je z v členu 5 odločbe Cement obravnavanimi ravnanji zasledoval isti cilj kot s sporazumom Cembureau, je Sodišče prve stopnje poleg tega ugotovilo, da ta ne morejo biti opredeljena kot deli kršitev, grajanih v členu 1 odločbe Cement (sodba Cement, točka 4058). Sodišče prve stopnje se je tako glede tožeče stranke enako odločilo kot ničen razglasiti tudi člen 1 odločbe Cement (točke od 4074 do 4079 obrazložitve in točki 16 in 17 izreka sodbe Cement).
- 94 Posledično je bil prav tako kot ničen razglašen člen 9 odločbe Cement, s katerim sta bili družbama Alsen Breitenburg in Nordcementu naloženi globi (točka 4718 obrazložitve in točki 16 in 17 izreka sodbe Cement).

— Okvir odločanja Komisije

- 95 Na tem mestu je treba ponoviti, da sodišče Skupnosti načeloma obširno preizkusi, ali so izpolnjeni pogoji za uporabo člena 85(1) Pogodbe ES. Pri ponovni preveritvi presoje zapletenih ekonomskih razmer s strani Komisije se omeji le na vprašanje, ali so bili upoštevani procesni predpisi, ali je obrazložitev zadostna, ali je bilo dejansko stanje ustrezno ugotovljeno ter ali ni podana očitno pomanjkljiva presoja dejstev in zloraba pooblastil za odločanje po prostem preudarku (sodbi Sodišča z dne 11. julija 1985 v zadevi Remia in drugi proti Komisiji, 42/84, Recueil, str. 2545, točka 34, in z dne 28. maja 1998 v zadevi Deere proti Komisiji, C-7/95 P, Recueil, str. I-3111, točka 34).
- 96 V obravnavanem primeru je treba najprej ugotoviti, da se preizkus, ki ga je opravilo Sodišče prve stopnje, ki je vodil do razglasitve ničnosti odločbe Cement, v zvezi s tožečo stranko nanaša na vprašanje, ali je podano ravnanje, ki pomeni kršitev člena 86(1) Pogodbe ES. Preizkus se ne nanaša na določitev višine glob, ki ju je Komisija naložila tožeči stranki.
- 97 Poleg tega iz točk od 3771 do 3850 sodbe Cement, v katerih je obrazložena razglasitev ničnosti člena 5 odločbe Cement in posledično tudi, kolikor se nanašajo na tožečo stranko, iz členov 1 in 9, izhaja, da je Sodišče prve stopnje celostno preizkusilo, kako je tožena stranka uporabila člen 85(1) Pogodbe ES.
- 98 V zadevnih točkah sodbe Cement ne gre za sklicevanje na presojanje ekonomskih razmer s strani Komisije ali na kakršen koli okvir odločanja te, s čimer bi se lahko omejil obseg preizkusa Sodišča prve stopnje.

99 Nazadnje je treba poudariti, da je odgovor na vprašanje, ali je pri ravnanju zadevnih podjetij šlo za kršitev člena 85(1) Pogodbe ES, izhajal iz preproste uporabe prava na podlagi dejstev, ki so bila predložena Komisiji.

100 Iz tega izhaja, da je bil okvir odločanja Komisije v obravnavanem primeru zmanjšan. Tako bi lahko kršitev člena 85(1) Pogodbe ES, ki jo je Sodišče prve stopnje ugotovilo v sodbi Cement, namreč dejstvo, da dokazi, ki jih je tožena stranka navedla v breme ravnanjem tožeče stranke, niso zadoščali, zadoščala za utemeljitev obstoja dovolj resne kršitve.

101 Kot je bilo navedeno zgoraj v točki 87, je sodišče Skupnosti v okviru sistema na področju nepogodbene odgovornosti Skupnosti, ki ga je razvilo Sodišče, tudi zavezano, da poleg okvira proste presoje zadevne institucije med drugim upošteva tudi zapletenost dejanskih stanj, ki so predmet urejanja in težave pri uporabi ali razlagi predpisov.

— Zapletenost dejanskih stanj, ki so predmet urejanja in težave pri uporabi ali razlagi predpisov

102 V obravnavanem primeru je treba najprej ugotoviti, da je bila zadeva, v kateri je bila izdana odločba Cement in nato še sodba Cement, posebej zapletena. Trditev tožeče stranke, da zapletenost ozadja zadeve ni pomembna, je treba zavrniti. To ozadje namreč nasprotno omogoča izmero zapletenosti položajev, ki so predmet urejanja, v smislu sodne prakse.

- 103 Postopek, ki je trajal več kot tri leta, se je nanašal na mednarodne in nacionalne zveze ter na številna podjetja s sedežem v tretjih državah in na skoraj vsa podjetja Skupnosti v zadevnem sektorju. Preiskava s strani tožene stranke je zahtevala združitev velikega števila elementov.
- 104 Sodišče prve stopnje se je v preostalem sklicevalo na zapletenost obravnavane zadeve, s tem ko je v točki 654 sodbe Cement navedlo, da „je Sodišče v prav tako zapleteni zadevi, ki je privedla do sodbe v zadevi Suiker Unie in drugi proti Komisiji [...], presodilo, da sta dva meseca primeren rok [za pripravo odgovora na sporočitev očitkov]“.
- 105 Poleg tega je Sodišče prve stopnje v točki 709 sodbe Cement glede trajanja preiskave ugotovilo, da „je bilo časovno obdobje 31 mesecev od preveritev aprila 1989 do ugotovitve [sporočitve očitkov] novembra 1991, če se upošteva obseg in težave pri preiskavi, ki se je raztezala skoraj na vso evropsko cementno industrijo, primerno“ in „da to, da je Komisija od zaslišanj do izdaje izpodbijane odločbe 30. novembra 1994 potrebovala 20 mesecev, ne predstavlja na področju politike konkurence kršitve načela primerne trajanja upravnega postopka, saj je bilo treba izpodbijano odločbo vročiti 42 različnim podjetjem in združenjem podjetij, v njej je bilo ugotovljenih 24 kršitev, sestaviti pa jo je bilo treba v devetih uradnih jezikih Skupnosti.“
- 106 Tožeča stranka sicer v dopisu toženi stranki z dne 28. septembra 2001 priznava, da je ta zadeva izredno zapletena. Tožeča stranka se predvsem sklicuje na predmet in vrsto pravnega spora, njegov pomen z vidika prava Skupnosti in težav zadeve ter števila podjetij, na katere se nanaša.

- 107 Drugič je treba ugotoviti, da so bila dejanska stanja, ki so predmet urejanja, tukaj zapletenejša, kot je vprašanje, ali so bila zadevna podjetja, na katera se je nanašala preiskava Komisije, posredni ali neposredni člani sporazuma Cembureau. Posredne člane, tako kot tožečo stranko, so pri sporazumu Cembureau zastopale njihove zadevne zveze.
- 108 Tretjič je treba ugotoviti, da je bilo toženi stranki glede dela sodbe Cement, ki se posebej nanaša na tožečo stranko, predloženo veliko število dokaznih dokumentov, katerih razlaga ni bila očitna.
- 109 Tako je Sodišče prve stopnje zaradi razlogov, ki so vodili do razglasitve ničnosti odločbe Cement, v zvezi s tožečo stranko (točke od 3790 do 3792 sodbe Cement), najprej navedlo:

„Iz [člena 1 ustanovitvenega akta ECEC z dne 6. decembra 1979, člena 1 ustanovitvenega akta z dne 26. septembra 1986, zapisnika seje v Parizu z dne 23. januarja 1979 in interne pripombe Ciments français z dne 7. marca 1989] [...] ne izhaja, da so člani ECEC v resnici zasledovali cilj krepitve pravila spoštovanja evropskih domačih trgov [...] Tudi če se [v pripombi Blue Circle z dne 1. decembra 1983] navaja povezava med spoštovanjem nacionalnih trgov in usmerjanjem presežkov proizvodnje, se ne da le na podlagi golega obstoja odbora za izvoz izhajati iz tega, da so njegovi člani s svojimi dejavnostmi v okviru tega povzročili „preprečitev vstopa konkurentov na konkretne domače trge Skupnosti“.

- 110 Glede posredne ali neposredne pripadnosti članov ECEC sporazuma Cembureau je Sodišče prve stopnje (v točkah 3799 in 3800 sodbe Cement) navedlo:

„Sicer so bili na sejah ECEC o tretjih trgih podatki, ki so si jih izmenjali podpisniki sporazuma Cembureau, ki so po njegovi sklenitvi sodelovali pri dejavnosti tega odbora za izvoz, taki, ki so jim služili, da so svoje proizvodne presežke preusmerili na trge zunaj Evrope, in so jim torej poenostavili izvedbo sporazuma Cembureau. Več članov ECEC je bilo neposrednih članov sporazuma Cembureau (FIC, SFIC, Aalborg, Oficemen, Irish Cement, ATIC, Italcementi, Cementir in AGCI), katerih udeležba pri sporazumu Cembureau ni sporna na podlagi njihove udeležbe na sestankih vodij delegacij, kjer se je sporazum Cembureau sklenil in/ali je bil potrjen [...] Ta ugotovitev pa ne pomeni, da je bil namen sodelovanja, organiziranega v okviru ECEC med vsemi njegovimi člani, krepitev pravila spoštovanja domačih trgov.“

- 111 Glede razmerij med ECEC in European Export Policy Committee (v nadaljevanju: EPC) je Sodišče prve stopnje (v točkah 3806 in 3821 sodbe Cement) navedlo:

„[Glede na] dokaze, na katere se v izpodbijani odločbi opira Komisija [namreč na listine, navedene v točki 23 odločbe Cement], [je treba] ugotoviti, da so člani ECEC več čas menili, da ima njihov odbor za izvoz v primerjavi z EPC svoje značilnosti in svojo identiteto. [...] Tudi če se predpostavlja, da je bilo temeljno pravilo za sodelovanje v okviru EPC krepitev pravila spoštovanja domačih trgov, listine, ki so navedene v točki 32 izpodbijane odločbe, ne upravičujejo zaključka, da so povezave, ki obstajajo med ECEC in EPC, tako vplivale na dejavnosti ECEC, da so člani ECEC prevzeli pravilo spoštovanja domačih trgov za dejavnosti v okviru ECEC.“

- 112 Na koncu je Sodišče prve stopnje glede pomanjkanja omejitve dejavnosti ECEC na izvoz na oddaljene trge (v točkah 3825, 3827 in 3828 sodbe Cement) menilo:

„Komisija pa ne more zapisnika [ECEC z dne 22. marca 1985] navajati kot potrditev, da je bil namen sodelovanja v okviru ECEC krepitev pravila spoštovanja domačih trgov na podlagi usmerjanja presežkov proizvodnje [...] V nobenem od [...] v točki [3826] navedenih zapisnikov ni vzpostavljena povezava med uvozi iz tretjih držav in načelom spoštovanja domačih trgov. [...] V vsakem primeru okoliščina, da je bil ob nizkem številu priložnosti preiskovan položaj uvoza iz tretjih držav, ne dokazuje, da je bila s sodelovanjem v okviru ECEC povzročena krepitev pravila spoštovanja domačih trgov in da je bil to njegov namen [...] Glede v točki 33(5) izpodbijane odločbe navedene listine so bili sicer, kot je to uveljavljala Komisija, v določenih zapisnikih vsebovani nekateri podatki o položaju dežel članov. Le navedba podatka o domačem trgu Skupnosti na seji ECEC ali Steering Committee ECEC vendarle še ne pomeni nujno, da je bil namen dejavnosti ECEC ‚krepitev pravila spoštovanja domačih trgov‘ [...]“

- 113 Iz tega izhaja, da se je Sodišče prve stopnje, ne da bi bistveno podvomilo v analizo Komisije glede uporabe člena 85(1) Pogodbe ES, v sodbi Cement omejilo na grajo ocene Komisije glede dokazne vrednosti določenih listin, na katere je ta nasproti določenim tožečim strankam oprla ugotovitev kršitve. Predvsem se je izkazalo, da se na tej točki razlika v načinu gledanja Sodišča prve stopnje in Komisije nanaša le na obrobno dejavnost omejevalnega ravnanja [kartela], namreč tisto, ki se je izvajala v okviru sodelovanja strank znotraj ECEC v zvezi z usmerjanjem njihovih proizvodnih presežkov in s tem krepitev pravila spoštovanja domačih trgov, kar pomeni razdelitvijo trga, ki je bila dejansko „središče“ omejevalnega ravnanja [kartela]. Poleg tega je Sodišče prve stopnje v sodbi Cement odločbo Komisije, kar

zadeva tožečo stranko, sicer razglasilo za nično, vendar je prav tako ugotovilo, da naj bi sodelovanje v okviru ECEC okrepilo pravilo spoštovanja domačih trgov in je to tudi doseglo; šele po natančni vsebinski preiskavi zadevnih listin je Sodišče prve stopnje prišlo do sklepa, da te skupaj in še posebej ob upoštevanju pojasnil, ki so jih podala zadevna podjetja, pravno ne dovoljujejo z dovolj veliko gotovostjo, ugotovitve, da so dejavnosti v okviru ECEC okrepile pravilo spoštovanja domačih trgov.

- 114 Ob upoštevanju okoliščin, da je bila zadeva Cement posebej zapletena zadeva, v katero je bilo vpletenih veliko število podjetij in skoraj vsa evropska cementna industrija, ter da je zgradba sporazuma Cembureau oteževala preiskavo o tem, ali so bili njegovi člani neposredni člani in posredni člani, in da je bilo treba preveriti veliko število listin, kar je prav tako veljalo za poseben položaj tožeče stranke, je treba ugotoviti, da se je tožena stranka ukvarjala s zapletenimi dejanskimi stanji, ki so predmet urejanja.
- 115 Nazadnje je treba upoštevati težave pri uporabi določb Pogodbe ES pri omejevalnih ravnanjih [kartelih] (glej po analogiji zgoraj v točki 8 navedeno sodbo Corus UK proti Komisiji, točka 46). Te težave pri uporabi so bile še toliko večje, ker je bilo dejansko stanje zadeve, in sicer tudi v delu odločbe, ki se je nanašal na tožečo stranko, obsežno.
- 116 Zaradi navedenega v sodbi Cement ugotovljena kršitev prava Skupnosti v delu, ki se odločba nanaša na tožečo stranko, ni dovolj resna.
- 117 Glede načela lojalnosti, na podlagi katerega naj bi obstajala obveznost vrnitve stroškov bančne garancije, tožeča stranka ne pojasnjuje, niti v kolikšni meri naj bi to načelo podeljevalo pravice posameznikom niti v čem naj bi v obravnavanem primeru bila dovolj resna kršitev tega načela. Enako velja za načelo skrbnosti, ki naj bi zavezovalo toženo stranko. Tako te trditve niso primerne za utemeljitev tožbenih zahtev.

- 118 Na podlagi navedenega prvi pogoj, ki ga je za nastanek nepogodbene obveznosti Skupnosti določila sodna praksa, v obravnavanem primeru ni izpolnjen.

Obstoj vzročne zveze med očitanim ravnanjem in uveljavljano škodo

- 119 Skupnost odgovarja v vsakem primeru le za škodo, ki v zadostni meri neposredno izhaja iz nezakonitega ravnanja zadevne institucije (glej predvsem sodbo Sodišča z dne 4. oktobra 1979 v združenih zadevah Dumortier in drugi proti Svetu, 64/76 in 113/76, 167/78 in 239/78, 27/79, 28/79 in 45/79, Recueil, str. 3091, točka 21; sodbe Sodišča prve stopnje z dne 18. septembra 1995 v zadevi Blackspur in drugi proti Svetu in Komisiji, T-168/94, Recueil, str. II-2627, točka 52; z dne 24. oktobra 2000 v zadevi Fresh Marine proti Komisiji, T-178/98, Recueil, str. II-3331, točka 118, in z dne 13. februarja 2003 v zadevi Meyer proti Komisiji, T-333/01, Recueil, str. II-117, točka 32).
- 120 V obravnavanem primeru je treba spomniti, da sta bili v skladu s členom 9 odločbe Cement družbama Alsen Breitenburg in Nordcementu naloženi globi 3,841 milijona evrov in 1,85 milijona evrov. Po členu 11(1) te odločbe je bilo treba globi plačati v treh mesecih, potem ko je bila odločba notificirana. Nadalje so se v skladu s členom 11(2) po preteku tega roka zaračunale obresti.
- 121 Treba je poudariti, da je bila v skladu s členom 192(1) Pogodbe ES (postal člen 256 ES) odločba Cement izvršilni naslov v delu, kjer je bila naložena denarna obveznost in da zavezanke za plačilo niso bile države članice; vložitev ničnostne

tožbe zoper to odločbo na podlagi člena 173 Pogodbe ES (po spremembi postal člen 230 ES) pri tem ničesar ne spremeni. Kajti po členu 185 Pogodbe ES (sedaj člen 242 ES) tožba, vložena pri Sodišču, nima odločilnega učinka (sodba Sodišča z dne 14. julija 1995 v zadevi CB proti Komisiji, T-275/94, Recueil, str. II-2169, točke od 50 do 52).

122 Gotovo je, da tožeča stranka kljub tem določbam globe, ki ji je bila naložena v členu 9 odločbe Cement, ni plačala, saj ji je Komisija v dopisu, s katerim je bila tožeči stranki ta odločba vročena, dala možnost odprtja bančne garancije za zagotovitev plačila globe do razglasitve sodbe Cement. Podjetje, ki vloži tožbo zoper odločbo Komisije, s katero mu je bilo naloženo plačilo globe, lahko namreč plača globo, ko ta zapade v plačilo, po potrebi skupaj z zamudnimi obrestmi po obrestni meri, ki jo je določila Komisija v svoji odločbi, ali v skladu s členom 185(2) Pogodbe ES predlaga zadržanje izvršitve odločbe, ali končno, če mu Komisija da to možnost, odpre bančno garancijo za zagotovitev plačila globe in zamudnih obresti pod pogoji, ki jih določi Komisija (zgoraj v točki 121 navedena sodba CB proti Komisiji, točka 54).

123 V teh okoliščinah tožeča stranka ne more uspešno uveljavljati, da stroški, ki so ji v obravnavanem primeru nastali zaradi odprtja bančne garancije, izhajajo neposredno iz nezakovitosti odločbe Cement. Kajti v zvezi s tem je zatrjevana škoda rezultat njene odločitve, neodvisno od pravil v členu 192(1) Pogodbe ES in v členu 185(1) Pogodbe ES, da ne bo izpolnila obveznosti za plačilo globe v roku, ki je določen v odločbi Cement, ampak da bo namesto tega odprla bančno garancijo.

124 Treba je poudariti, da gre poleg tega pri obeh možnostih, ki sta bili dani na razpolago tožeči stranki, in sicer pri vložitvi tožbe zoper odločbo Cement in pri predlogu za zadržanje izvršitve te odločbe (najmanj glede plačila globe) ali ustrezno, če Komisija da to možnost, odprtje bančne garancije, za pravo alternativo takojšnjemu plačilu

globe. O obeh možnostih so se lahko podjetja poleg tega svobodno odločala (glej v tem smislu zgoraj v točki 121 navedeno sodbo CB proti Komisiji, točki 54 in 55). Nobena od obeh možnosti ni izhajala kot zaveza iz odločbe Cement. Poleg tega so nekatera podjetja (kot tožeča stranka) izbrala možnost odprtja bančne garancije, medtem ko so druga dala prednost izpolnitvi obveznosti iz odločbe Cement in so plačala zadevno globo (glej v zvezi s tem sodbo Cement, točka 5116). Če bi se tožeča stranka odločila za plačilo globe, tako ne bi bila prisiljena plačati stroškov bančne garancije (glede zamudnih obresti glej zgoraj v točki 121 navedeno sodbo CB proti Komisiji, točka 83).

125 Nobena od trditve tožeče stranke ne more vplivati na ta sklepanja.

126 Posebej glede trditve, da se presoje v točki 57 zgoraj v točki 8 navedene sodbe Corus UK proti Komisiji ne da prenesti na obravnavani primer, je treba ugotoviti, da Sodišče prve stopnje na tem mestu v navedeni sodbi ni, kot meni tožeča stranka, odločilo, da podjetja, ki so bila naslovniki odločbe o globi, niso imela izbire med takojšnjim plačilom globe in odprtjem bančne garancije, ampak da je podjetje s plačilom globe le izpolnilo izrek izvršljive odločbe, ne glede na njegovo tožbo pri Sodišču prve stopnje, ter da je odprtje bančne garancije namesto takojšnjega plačila globe za to podjetje le možnost s strani Komisije.

127 V vsakem primeru in na tem mestu brez poseganja v preizkus morebitne škode ali temeljite preiskave razlik med členom 34 PJ in členom 233 ES je treba poudariti, da na odprtje bančne garancije niso prenosljive presoje v zgoraj v točki 8 navedeni sodbi Corus UK proti Komisiji, ki jo je Sodišče prve stopnje navedlo pri ugotovitvi, da je pri sodbi, s katero se za nično razglasi ali se zmanjša globa, ki je podjetju naložena zaradi kršitve pravil konkurence, Komisija zavezana ne samo k vračilu zneska globe, ki je bila plačana brez pravnega temelja, ampak tudi morebitnih

zamudnih obresti. V zgoraj v točki 8 navedeni sodbi Corus UK proti Komisiji je Sodišče prve stopnje namreč to obveznost v točkah od 54 do 56 oprlo na to, da popolno vračilo globe, ki je bila plačana brez pravne podlage, ne more biti neodvisno od poteka časa, ki utegne zmanjšati dejansko vrednost vračila, in da bi neplačilo zamudnih obresti povzročilo neupravičeno obogatitev Komisije, kar bi bilo v nasprotju s splošnimi načeli prava Skupnosti.

128 V obravnavanem primeru se tožeča stranka ne more sklicevati na nobeno od teh presoj.

129 Na eni strani glede na prvo presajo Komisiji pri odprtju bančne garancije ni treba vrniti globe, ki je bila plačana brez pravnega temelja, ker ta globa domnevno sploh ni bila plačana. Podjetje torej ni utrpelo izgube premoženja v višini globe, ki bi jo glede na izvršljivost izpodbijane odločbe (člen 192(2) Pogodbe ES) in neobstoju odložitvenega učinka tožb, vloženih pri Sodišču (Člen 185(1) Pogodbe ES), vendarle morale takoj plačati. Kot je bilo zgoraj navedeno, izhaja edina mogoča finančna škoda za zadevno podjetje iz njegove odločitve odprtja bančne garancije, da mu v nasprotju z zgoraj navedeno ureditvijo, ni treba takoj plačati globe, čeprav izvršitev odločbe o globi ni bila prekinjena.

130 Po drugi strani je treba ugotoviti, da drugače kot v primeru, v katerem je bila izdana zgoraj v točki 8 navedena sodba Corus UK proti Komisiji, neprevzete stroškov v povezavi z odprtjem bančne garancije ne povzroči neupravičene obogatitve Skupnosti, saj stroški odprtja te bančne garancije niso bili plačani Skupnosti, ampak tretjemu. Spoštovanje splošnega načela, da ne sme priti do neupravičene obogatitve,

tako v nobenem primeru ne upravičuje njihovega vračila. Če bi morala Komisija prevzeti stroške v povezavi z odprtjem bančne garancije, bi to nasprotno postavilo podjetje nazaj v položaj, v katerem je bilo pred izdajo izpodbijane odločbe, hkrati pa bi bila Komisija kaznovana, saj bi temu podjetju morala vrniti zneske, s katerimi ni mogla razpolagati.

131 Posledično vzročna zveza med ravnanjem, ki se očita toženi stranki, in zatrjevano škodo v obravnavanem primeru ne more biti opredeljena kot dovolj neposredna.

132 Po vsem tem se tožba, ki temelji na členih 235 ES in 288(2) ES, glede stroškov bančne garancije, ki so nastali po 31. januarju 1998, zavrne kot neutemeljena, ne da bi bilo treba odločati o zatrjevani škodi.

Stroški

133 V skladu s členom 87(2) Poslovnika Sodišča prve stopnje se stranki, ki z zahtevkom ni uspela, naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Ker tožeča stranka s predlogi ni uspela, se ji v skladu s predlogi tožene stranke naloži plačilo vseh stroškov.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE PRVE STOPNJE (tretji senat)

razsodilo:

- 1. Tožba se zavrže kot nedopustna, kolikor temelji na členu 233 ES.**
- 2. Podredni predlog, po katerem naj se tožba, kolikor temelji na členu 233 ES razlaga kot ničnostna tožba ali tožba zaradi nedelovanja, se zavrže kot nedopusten.**
- 3. Odškodninska tožba se zavrže kot nedopustna, kolikor se nanaša na stroške bančne garancije, ki so tožeci stranki nastali pred 31. januarjem 1998.**
- 4. V preostalem se tožba zavrne kot neutemeljena.**
- 5. Tožeci stranki se naloži plačilo stroškov.**

Azizi

Jaeger

Dehousse

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourggu, 21. aprila 2005.

Sodni tajnik

Predsednik

H. Jung

J. Azizi